

Windpark Borssele als proeftuin voor de Duurzame Blauwe Economie

Windpark Borssele lijkt een geschikte proeftuin om innovatieve projecten voor de Blauwe Economie te zaaien. De Community of Practice Noordzee wil daarbij matchmaker zijn voor de verschillende betrokken departementen en drie topconsortia: de TKI Wind op Zee, de TKI Water&Maritiem en de TKI Agri&Food. Maar hoe dan?

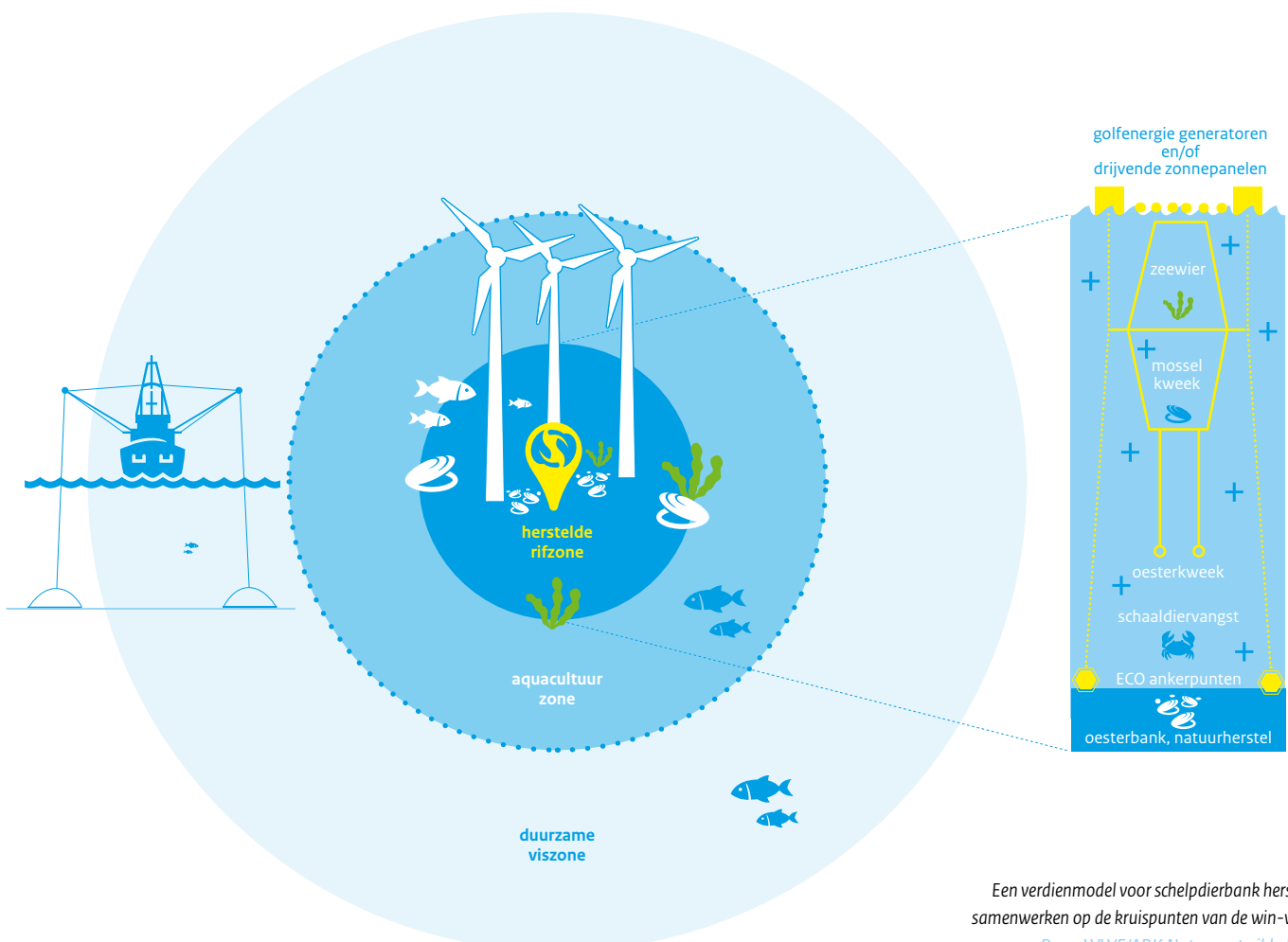
De 'Duurzame Blauwe Economie' moet van de tekenafel naar de praktijk. Dat niet alleen: de koek moet ook groter. Om dat voor elkaar te krijgen zoeken ondernemers, kennisinstellingen, NGO's en overheden samen naar kansrijke grootschalige projecten. De centrale vraag daarbij is: hoe kunnen voedselvoorziening, energieproductie en natuurbehoud in offshore windparken optimaal samengaan?

Onderzoek in het ruime sop

Nathalie Scheidegger (LNV) en Nico Buytendijk (RVO) staan vanuit het Rijksprogramma Noordzee aan de lat om de Duurzame Blauwe Economie aan te jagen. Volgens hen wordt het de hoogste tijd voor een grootschalig experiment. Maar waar vind je een geschikte plek? Buytendijk: "Op dit moment denken we aan een proeftuin rond het offshore

windpark in Borssele. Het windpark is gelegen aan de monding van de voedselrijke rivierdelta waar eb en vloed voor gunstige omstandigheden zorgen. De locatie ligt ook op redelijk bevaarbare afstand van de kust. Ideaal dus."

Scheidegger vult aan: "We denken aan een 'scale up' in een gebied van één vierkante kilometer groot. Daardoor wordt onderzoek mogelijk naar de relatie

tussen voedselproductie en de ecologische draagkracht van het Noordzeesysteem. Dat is een belangrijk thema. Daar willen we graag meer van weten.”

TKI Wind op Zee

Nu er een geschikte locatie lijkt te zijn gevonden zijn onderzoekers en ondernemers aan zet. De BV Nederland werkt daartoe met het concept van Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's). Bij een mogelijke proeftuin in Borssele zijn drie TKI's betrokken. Op welke manier?

Directeur Bob Meijer van de TKI Wind op Zee: “Ons TKI is gericht op hernieuwbare elektriciteit op zee. We zijn een groot voorstander van proeftuinen en demonstratiemogelijkheden. Sterker nog, vijf jaar geleden zijn wij samen met anderen begonnen aan het zoeken naar ruimte voor demonstratieprojecten voor innovatieve technologie. Zo kwam er een apart innovatiekavel in windpark Borssele. Voor de lopende tender voor innovatiesubsidies in de MOOI-regeling werken wij aan het vormen van consortia. Mogelijk ook met partijen die interesse hebben in medegebruik van offshore windparken. We ondersteunen zulke initiatieven door financiering van onderzoek naar een afgewingskader voor vergunningverlening in offshore windparken.”

Medegebruik in soorten en maten

Bram van der Wees, ook van de TKI Wind op Zee, vult aan: “In een offshore windpark blijft er - buiten de windturbines en hun bufferzone - ruimte over voor doorvaart en medegebruik. De vraag is alleen wat voor soort medegebruik en nieuwe bedrijvigheid dan geschikt is op die plek? Sommige toepassingen lijken onhandig in een windpark. En andere innovaties - zoals zeewierteelt - zijn beslist niet gebonden aan windturbines. Hoe kunnen we de schaarse ruimte op een dusdanige manier inrichten dat energie, voedsel en natuur wel allemaal aan bod komen? Dat ligt natuurlijk niet alleen op het bordje van de TKI Wind op Zee. Ook andere TKI's en Topsectoren spelen daar een rol in. Om een proeftuin te laten slagen moeten de betrokken departementen en alle betrokken TKI's de koppen bij elkaar steken. Het draait om afstemming en samenwerking.”

Proeven met emissieloos varen

TKI Maritiem

De tweede TKI die betrokken is bij de proeftuin in Borssele is TKI Maritiem, onderdeel van de Topsector Water en Maritiem. Secretaris Marnix Krikke: “De maritieme sector gaat over transport over zee, maar ook over dienstverlening aan de primaire activiteiten op zee. Denk aan energiewinning of aan aquacultuur. Daarvoor zijn schepen en materieel nodig. Onze TKI is betrokken bij de systemen die deze activiteiten op zee mogelijk maken. Vanuit de meerjarige missie-gedreven innovatieprogramma's (MMIP's) werken we samen met de TKI Wind op Zee, de TKI Logistiek en de TKI Agri&Food.”

Bij de proeftuin Borssele zijn we nog niet direct betrokken, maar hebben we wel een duidelijke ambitie. We vinden namelijk dat het installeren en onderhouden van duurzame windparken en multifunctionele bedrijvigheid in principe duurzaam en emissieloos moeten gebeuren. En dat kan ook. Daarbij moet je denken aan varen op batterijen of op brandstofcellen met waterstof. De technieken bestaan al, ze moeten alleen worden opgeschaald.”

Emissieloos onderhoud in Borssele

“Onze ambitie ligt vast in de ‘Green Deal Zeescheepvaart en Binnenvaart’ die vorig jaar is afgesloten. Met de windenergiesector hebben we toen afgesproken om een routekaart te ontwikkelen en te zoeken naar geschikte pilots voor uitvoering van ‘emissieloos onderhoud’. De werkzaamheden en

activiteiten in de innovatiekavel in Borssele zouden daarvoor geschikt kunnen zijn, want als je kijkt naar het vaartraject zie je dat het daar gaat om vaste routes op relatief korte afstand van de havens. Daar zouden we dus prima emissieloze technologie kunnen toepassen. En eigenlijk zou de voorwaarde van ‘emissieloos onderhoud’ ook gewoon in de vergunning van de innovatiekavel opgenomen moeten worden.”

TKI Agri&Food

De derde TKI die betrokken is bij de proeftuin in Borssele is die van Agri&Food. Directeur Kees de Gooijer: “Laatst hoorde ik een radiocommercial waarin de blauwe economie al realiteit leek. Strekking van de reclame: ‘Wat wil je later worden?’ Het antwoord: ‘Zeewierboer!’. Zeewierteelt lijkt inderdaad een veelbelovend toekomstperspectief, omdat we er eiwitten, polymeren en groene energie uit kunnen halen. En ik heb begrepen dat er al vissers zijn die interesse hebben om deze nieuwe zeewiersector op te pakken.”

Maricultuur op volle zee

Maar voordat er zulke bedrijven kunnen komen, moet er nog wel wat gebeuren. “Er zijn nog veel praktische vragen: zijn zeewierakkers op de woelige Noordzee wel bestand tegen windkracht 12? Hoe zit het met lange kabels en touwen, eventuele tussenschotten en de bevaarbaarheid van de zeewierakkers? Daarnaast zijn er vragen over het ecologische draagvlak,

want we gaan zeewierakkers op zee immers niet bemesten. Zijn er wel voldoende nutriënten? Ook zijn er vragen over combinatieteelt van zeewier met de teelt van tweekleppigen en schaaldieren, kan dat überhaupt? En klopt het dat windpark Borssele een kraamkamerfunctie heeft voor vis en dat het park kan bijdragen aan natuurontwikkeling? Kortom: er is veel onderzoek nodig.”

PPS-call

De Gooijer vervolgt: “Om antwoorden te vinden op dit soort vragen nodigen we consortia uit om in windpark Borssele praktijkonderzoek te gaan doen. Samen met de NWO (Nederlandse Wetenschappelijke Organisatie) is daarvoor een PPS-call voorbereid door de TO2-instellingen MARIN, Deltares, TNO en WUR. De call gaat 1 april open [klik hier](#). Om te zorgen voor kruisbestuiving en te leren van de andere betrokken TKI's werken we samen met de CoP Noordzee.”

Kruisbestuiving TKI's via de CoP Noordzee

Bij de uitvoering van hun plannen worden de drie TKI's geholpen door de Community of Practice Noordzee, georganiseerd door Nathalie Scheidegger (LNV), Nico Buytendijk (RVO) en Lodewijk Abspoel (I&W). Scheidegger: “Op 13 maart 2020 hadden we een grote matchmakingsbijeenkomst voorbereid. Die was enerzijds bedoeld om stakeholders tekst en uitleg te geven over het BZK-beleid over doorvaart en medegebruik van windparken, en over het juridische afgewingskader dat in ontwikkeling is bij RWS. Maar daarnaast was de bijeenkomst ook bedoeld voor matchmaking.”

Volgens Scheidegger is matchmaking tussen relevante partijen in de ‘proeftuin Borssele’ essentieel. “We werken toe naar ketens van samenwerkende partijen die in staat zijn om het medegebruik op zee te verkennen en daadwerkelijk te realiseren. Om zulke consortia te vormen moeten partijen elkaar wel weten te vinden. Partijen kunnen zich op dit moment al inschrijven voor de calls van de TKI's.”

De koek moet groter

Buytendijk vervolgt: “Helaas moesten we de fysieke CoP van 13 maart 2020 afblazen vanwege de coronacrisis. En dat terwijl alle geplande activiteiten geen uitstel kunnen verdragen. De vraag was dus al snel: hoe kunnen we deze vervelende situatie nu ombuigen naar iets positiefs? We hebben een oplossing gevonden. We gaan Webinars en een online CoP platform met presentaties, polls en filmpjes organiseren. Reageren kan dan via een chat. Op deze manier willen we de fysieke CoP dus naar een digitale variant transformeren. Binnenkort volgt er meer informatie over aanmelden en deelname.”

Er is nog meer CoP nieuws. Binnenkort krijgt de CoP Noordzee ook een internationale variant. “Samen met I&W en RWS gaan we een CoP met andere Noordzeelanden organiseren. Want als je de Duurzame Blauwe Economie echt een slinger wilt geven, zul je de koek groter moeten maken. Dat betekent dat we binnen Europa contacten willen aanhalen met relevante netwerken en met ondernemers.” Wordt vervolgd... ➡

